

A bábaasszonyokhoz kapcsolódó hiedelmek Vértes-Liget településrészén

Az 1960-as évek elejéig Magyarország településein a szülés- és védőnői tevékenységet törvény által szabályozottan bábák, bábaasszonyok végezték, rendszerint a családok otthonában.

A néphit alapján azonban a bábákhoz nem csak a szülés, kisgyermekes körüli teendők segítő szerepe kapcsolódik. A Vértes-Ligeten élt idős emberek meg voltak győződve, hogy minden bába rendelkezett természetfeletti képességgel. Ezt a képességet főleg anyagi érdekből hol segítségre, hol ártásra használta fel.

A bábák tudományai közül főként kettő élt a nép ajkán: egyik az alakváltoztató, másik a rontó-bontó, gyógyítani is tudó képessége.

Úgy vélték a tanyasi emberek, hogy a bábaasszony képes volt megjelenni állati formában –kutya, macska –, vagy láthatatlanul is jelen lehetett a hétköznapi ember házában gyötrő, rongáló szándékkal. A rontáshoz és a bontáshoz (átok levételhez) fekete cérnát, gallyakat, vesszőket, patkókat használtak.

A bábák sajátos viszonyban álltak a táltossal, akinek még erősebb természetfeletti képességük volt, melyeket a bábaboszorkányok ellen is felhasználtak. Különös képességük jele már születésükkor megmutatkozott, hiszen a hiedelem szerint a táltosok foggal születtek.

Ehhez kapcsolódik az az adoma is, hogy a gyerekek születésekor a bábaasszony mindig leellenőrizte, hogy van-e fog a szájában. Ha igen, azt kicsavarta, hogy ne válhasson neki ártani tudó táltossá felnőtt korában.

Az ehhez kapcsolódó szólás-mondás sokáig fennmaradt a népnyelvben. Ha egy gyerek arról tett tanúbizonyságot, hogy tehetséges, képességei kiemelkedőek valamilyen területen, akkor az idősek még az 1970-es években is csak azzal a mondattal jellemezték, hogy nagyon okos, biztosan foggal született.

Forrás: Siteri Róbert: Bábák és boszorkányok 2004. valamint gyermekkorban hallott történetek családtagoktól, ismerősektől.

Lejegyezte: **Vályiné Pápai Viola**

Siteri Róbert: Bábák és boszorkányok című kiadványa (Bihari füzetek 23. példánya) elérhető az Irinyi Kiállítóteremben. Az Adalékok Vértes népi hiedelemvilágához alcímmel megjelent kiadványt az önkormányzat OMSCKB 9/2025.(III.24.) határozatával Szabó Gyula pedagógus ajánlása alapján, 24. elemként, a kulturális örökség kategóriában felvette a Települési értéktárba. (szerk.)